

ONTDEK LANDELIJK NOORD

Divers en vogelrijk IJdoorn

TEKST LUELLA VAN TURNHOUT, MET DANK AAN MICHEL FLORIS

Ben jij één van de VWGA-leden die regelmatig een kijkje gaat nemen in Polder IJdoorn? Zo niet, dan is het een aanrader dat wel te gaan doen. Met zijn diverse biotopen zijn er het hele jaar door veel verschillende vogels waar te nemen, en daar zitten ook bijzondere soorten tussen. Voor dit stuk ga ik op pad met Michel Floris, die er al enkele jaren de broedvogels in kaart brengt.

FOTO: MICHEL FLORIS

Grauwe Franjepoot

Kemphaan

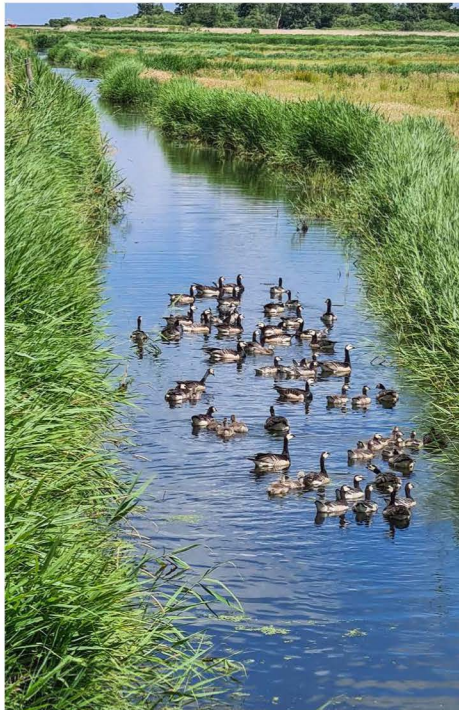

Zwarte Ruiter

FOTO'S: JOEP HELDOORN

De buitendijkse Polder IJdoorn in Amsterdam Noord

Polder IJdoorn ligt in Waterland, net boven het lintdorp Durgerdam. Het is een beschermd natuurgebied en al sinds 1928 in beheer van Natuurmonumenten. Het gebied bestrijkt iets meer dan een vierkante kilometer. Het westelijk deel, de Grote Polder, neemt daar twee derde van in beslag. Dit deel wordt beheerd als agrarisch land, al is de laatste boer in 2012 vertrokken. Aan het uiterste zuidoostelijke puntje ligt Vuurtoreneiland, met daarop een witte vuurtoren, bunkers en versterkingen van de Stelling van Amsterdam. Het oostelijke deel, de Kleine Polder of Polderhoek, is een waterrijk gebied met stukken plas-dras, rietmoerassen en plukjes broekbos.

In Polder IJdoorn kun je jaarrond **Brandganzen** zien

Het gebied kan bogen op een lange geschiedenis. Het behoort namelijk tot het oude hoogveengebied dat al in de tiende eeuw werd ontgonnen voor agrarische doeleinden. In het westelijke deel kun je nog het patroon van de ontwateringssloten vinden zoals ze destijds zijn aangelegd. Bijzonder is ook dat het buitendijks ligt, zich uitstrekkend in het IJmeer. Het is één van de weinige stukken buitenland van de Zuiderzee die zijn overgebleven. In de vijftiende eeuw is de dijk aangelegd waarmee de polder buitendijks kwam te liggen. Al die eeuwen heeft het water van de Zuiderzee grote invloed gehad op het landschap. Zo hebben grote overstromingen stukken land weggeslagen en is het gebied altijd heel drassig geweest.

Spannend en divers gebied

Michel telt in polder IJdoorn nu drie jaar de broedvogels. In mei en juni betekent dat vroeg opstaan: hij start om 04:00 uur en gaat een uurtje of vijf later pas weer terug naar huis. Het telgebied is 81 hectare groot, dus daar doe je wel even over. Zeker als het gras op het pad tot borsthoogte komt en je er doorheen moet waden. Hij heeft het er echter graag voor over, want hij geniet volop. De zang die in de vroege ochtend uit struiken en riet opstijgt: prachtig!

Hij telt ook het deel waar wij als gewone stervelingen niet mogen komen. Met toestemming van de boswachters en in het bezit van een speciaal ont-heffingsdocument om dat te staven. Jammer voor ons vogelaars, maar voor de vogels en andere dieren is dat wel heerlijk. Zij kunnen zonder verstoring zorgen voor hun nageslacht. Juist daarom is het waarschijnlijk zo'n vogelrijk gebied.

Gelukkig is ook meer dan genoeg moois te zien in de delen waar wij wel mogen komen. Zowel zomers als 's winters vind je er een grote diversiteit aan vogels door de grote variatie in biotopen. Een telescoop meenemen is handig, zodat je ook de vogels op grote afstand kunt waarnemen. Al is ook met een verrekijker voldoende te genieten.

Grote IJdoorn – een open blik op vele ganzen

We starten net voorbij het haventje van Durgerdam. Vanaf de Durgerdammerdijk, die de centrale straat van het dorp vormt, heb je een weids uitzicht over de voormalige akkers tussen de slotjes. In 2012 is met ruilverkaveling het laatste stuk boerenland omgezet

ONTDEK LANDELIJK NOORD

Bij de kruising met de weg naar Ransdorp steek je de Dijk over naar Polder IJdoorn

naar natuurgebied. De weg was vrij voor de definitieve herinrichting, vooral gericht op het kunnen reguleren van de waterstand. Een hoge waterstand moest, samen met een op weidevogels gericht beheer, zorgen voor een topweidevogelgebied. Het heeft helaas nog niet tot de gewenste resultaten geleid, het aantal broedparen blijft dalen. In de lente van 2024 hebben Kievit, Grutto en Tureluur pogingen gewaagd, maar het broedsucces was door een heel natte en koude lente ook dit jaar laag. Wel waren er pullen van de Kievit te zien; je kon ze vanaf de dijk goed zien scharrelen tussen de pollen gras. Tussendoor hipten Witte Kwikstaarten en Graspiepers rond. Zou het hen gelukt zijn om legsels groot te brengen? In de winter verblijven hier grote groepen Brandganzen en Grauwe ganzen. Ook Kolganzen en Kleine Zwanen bezoeken het gebied om zich op de vlakke akkers tussen de slotjes tegoed te doen aan het gras. Omdat de weides

achteraan in de polder vol staan met het stugge en minder voedzame pitrus, foerageren ze vooral in de weides vooraan. Fijn, want zo zitten ze voor ons vrij dichtbij. Ook erg leuk is dat er soms Roodhalsganzen verborgen zitten tussen de Brandganzen. Dat vergt wel goed zoeken. Hoewel je zou denken dat ze er meteen uitspringen met hun prachtige kleuren, vallen ze helemaal weg tussen hun wat grotere neven. Nog zo'n soort die zich heel goed voor onze blik weet te verstoppen is de Watersnip. Deze heeft zulke geweldige schutkleuren dat je hem amper ziet. Terwijl er in de winter best wel wat exemplaren op de velden zitten. En wie weet zit daar zelfs een Bokje bij.

Uitkijkje op het water

De polder loopt voorbij het dorp door in noordoostelijke richting, maar het is raadzaam om in de winter eerst nog een kijkje te nemen aan de uiterst zuidelijke kant. Daar, tegen het haventje

van Durgerdam aan, kun je naar een inham lopen. Bedoeld als zwemplekje of de tewaterlating van roeibootjes en kano's, maar ook geschikt als doorkijkje naar het water van het IJ met daarin Buiteneiland. In het luwe water ervoor zwemmen veel eenden, met mooie soorten als Nonnetjes, Brilduikers en zaagbekken.

Als je toch al in dit hoekje van de polder bent, check dan ook even het kalme water van het haventje zelf. Tijdens de trek belandt daar soms een Grauwe Franjepoot of Kuifduiker.

De Kleine Polder of Polderhoek

Bij het kruispunt na het dorp voert een wandelpad je buitendijks, richting het allermooiste deel van het gebied: het Vogelkijkpunt IJdoornpolder met uit-

zicht op het plas-dragegebied. Hier vind je de grootste verscheidenheid aan vogels. Teveel ook om op te noemen in een prettig leesbaar stuk. In 2022 bijvoorbeeld zijn er gedurende het jaar 142 verschillende soorten waargenomen! Tijdens de wandeling met Michel krijgen we een indruk, maar ga het vooral zelf ontdekken. Ieder bezoek is weer anders.

Op weg naar het kijkscherp loop je langs brede rietvelden met stukken overjarig riet. Zomers zingen hier de Blauwborsten, Rietzangers en Kleine Karekieten. Loop er vooral niet te snel langs en spits je oren. Het is ook een goede plek voor de minder geoefende vogelaar om de zang van Snor en Sprinkhaanzanger van elkaar te leren onderscheiden. De Bosrietzanger imi-

FOTO: JOEPHELDOORN

Ook de **Wespendief** wordt in het trekseizoen regelmatig gezien

ONTDEK LANDELIJK NOORD

In alle vroegte onderweg om vogels te tellen

teert gelukkig vaak Afrikaanse soorten, dankzij de afwijkende zang is de vogel gemakkelijk te determineren. Verder maak je hier het hele jaar door een redelijke kans om Baardmannen in het riet te horen pingelen.

Vlak voor je bij het scherm aankomt, zie je rechts nog een klein stukje broekbos. Dat trekt weer allerlei soorten die graag in bomen verblijven. Je ziet er Putters, mezen en Kneuen. In de lente krast hier de Grasmus zijn liedje. En dan, aan het eind van het pad, bereik je het vogelkijkpunt. Reken hier niet op een beschutte hut. Het is niet meer dan een bank aan de rand van de plas, waar je gewoon in de volle zon of stromende regen zit, naar gelang de weersomstandigheden. Maar wat valt er veel te ontdekken!

Het vogelkijkpunt bij de plas-dras

Het zicht op de plas-dras is prachtig. Vooral als het een tijd niet geregend

heeft, kun je hier heel veel verschillende soorten bij elkaar treffen. Ze zoeken naar voedsel in het lage water waardoor je ze makkelijk kunt waarnemen. Hoe langer je kijkt, hoe meer je ontdekt. Tijdens de trek maak je kans op bijzondere soorten, maar eigenlijk is er jaarrond veel te zien. Alleen na lange regenperiodes, als het waterpeil heel hoog staat, wordt het minder drukbezocht en interessant.

Er zwemmen sowieso altijd wel een aantal eenden: naast Krakeend of Wilde Eend vaak ook groepjes Bergeenden, Tafeleenden of Slobeenden. Ook vind je er jaarrond regelmatig Wintertalingen of Krooneenden. In het voorjaar heb je soms het geluk er Zomertalingen te zien, die broeden in de beschutting van de oevervegetatie langs stille slootjes. In de lente, zomer en herfst maak je er kans op verschillende soorten steltlopers waaronder de Kempiaan, Wulp en Kluut, en soms zelfs Steltkluten en

Met wat geluk tref je hier een vliegende **Roerdomp**

Regenwulpen. Van Kleine Plevieren tot Grote Zilverreigers komen er zoeken naar voedsel in de plas-dras, net zoals Lepelaars. Ook verschillende ruiters zoals Groenpoot- en Bosruiter waden er rond, en zelfs de Kanoet werd er gezien. Meestal vrij in het zicht in het ondiepe water. Zelfs pootkleuren zijn zo te onderscheiden, wat helpt bij de determinatie.

Door de afstand zijn de rietkragen die de plas omringen wat moeilijker om af te speuren. Met een telescoop kun je hier allerlei leuke soorten ontdekken. Denk aan Witgat, Oeverloper, Waterral of, echt heel bijzonder, het Porseleinhoen. En hoe mooi is het wanneer de Roerdomp voedselvluchten maakt naar rietstroken verderop!

Ook in de lucht is veel te zien

Waar je tot nu toe nog niets over hebt gelezen, is het luchtruim boven het gebied. Terwijl je dat zeker ook in de gaten moet houden. Een gebied waar

zoveel verschillende vogels verblijven, trekt ook roofvogels aan. Zo maak je eigenlijk altijd grote kans op het zien rondzweven van Buizerds, Torenvalken en Bruine Kiekendieven. Of, met wat meer geluk, zomers op een Boomvalk, en 's winters een Smelleken of Blauwe Kiekendief. Ook vliegen er de prachtigste meeuwen en sterns rond, van Zwartkopmeeuw tot Grote Mantelmeeuw, en van sierlijke Visdief tot Reuzenster. Zelfs de Zeearend komt hier jaarrond regelmatig een kijkje wagen, op zoek naar voedsel. Je begrijpt het, een rondje Polder IJdoorn is een must voor iedere vogelliefhebber, of het nu lente, zomer, herfst of winter is.

Met dank aan Michel Floris, die ruim de tijd nam om al deze pracht te laten zien. Helaas gaat Michel Amsterdam verlaten en is Polder IJdoorn als BMP-plot vanaf 2025 vacant. Heb je interesse? Neem dan contact op met Frank van Groen.